

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

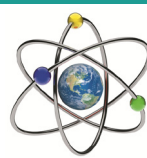
№10(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 490 sahifa,
2-oktyabr, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Karimova E.G. – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Raqamli oliy ta'lim boshqaruvida kommunikativ kreativlikni rivojlantirishning tashkiliy pedagogik mexanizmi	10
Mamatova Xilola Muxiddinovna	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan foydalanishning ijobiy va salbiy jihatlari: tizimli tahlil va strategik yondashuvlar	14
Zamira Nishanova	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda muloqot va ijodiy faoliyat orqali o'zini namoyon etish ko'nikmalarini shakllantirish	17
Abdug'afforova Navbahoroy Botirjon qizi	
Raqamli sivilizatsiya davrida oliy ta'limda axborot-analitik kompetensiyani shakllantirishning nazariy-pedagogik asoslari	22
Oybek Davlatov	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishda o'yin texnologiyalarining ahamiyati	27
Bekmuhamedova Muhliisa Abdusattarovna	
Jaloliddin Rumiy asarlarida komil inson va shaxsiy kamolot masalalari	33
Qodirova Madina Odiljon qizi	
Interfaol ta'lim texnologiyalari asosida o'quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	37
Ergasheva Shaxnoza Baxtiyor qizi	
Rhythmic Gymnastics: a Harmony of Art and Sport	42
Hurshida Murzoyeva	
Sport to'garaklari mashg'ulotlarining talaba-yoshlar jismoniy rivojlanishiga ta'siri	46
Jabborova Sevara Asroqul qizi	
Inklyuziv ta'lim sub'yektlari hamkorligini boshqarishning innovatsion pedagogik mexanizmlari	51
Kuranboyeva Ozoda Xakimovna	
Maktabdan tashqari ta'lim muhitining o'quvchilar ijtimoiy-emotsional rivojlanishiga ta'sir etuvchi pedagogik omillari	57
Mexriniso Nosirova	
Yangi O'zbekistonda maktabgacha va maktab ta'limi tizimi uchun zamonaviy pedagog kadrlar tayyorlashning rivojlanish istiqbollari	61
Sodiqova Yulduzxon Maxamat qizi	
Integrating Culture in Language Teaching and Developing Intercultural Tolerance: Pedagogical Approaches and Classroom Implications	65
Tairova Ruzakhon Umidbek qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida darsga ijobiy munosabatlarni shakllantirish va rivojlantirish texnologiyalari	71
Tursunbayeva Yulduz	
Sun'iy intellekt asosidagi adaptiv ta'lim muhitining pedagogik-psixologik nazariy asoslari	75
Xakimov Utkirbek Ilhomjon o'g'li	
O'zbek xalq cholg'ulari orkestri ijrochiligi san'atining rivojlanish tarixi va uning pedagogik ta'limdagi o'rni ...	79
Miskinova Sabina Ziyadxon qizi	
Преодоление узбекско-русской лингвокультурной интерференции при текstopорождении студентов-филологов: методический аспект	85
Тахирова Маъсуда Абдужаббор кизи	
Инновационные методы преподавания русского языка в вузах Узбекистана: развитие коммуникативной и речевой компетенции учащихся	91
Шокаримова Камола Абдуллаевна	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida yumshoq ko'nikmalarni shakllantirishning nazariy-metodologik asoslari....	98
<i>Yakubjonov Xasan Qahramonovich</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ilmiy-ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	103
<i>Umarov Xusniddin Egamboyevich</i>	
Sport maktabi o'quvchilarida yengil atletika intervalli mashg'ulotlari yordamida chidamlilikni oshirish	107
<i>Shuxrat Xudoyberdiyev Mamayusupovich, Abduqahhorov Nuriddin Xabibulloyevich</i>	
O'zbek va jahon adabiyoti matnlarini qiyosiy tahlil qilishda sun'iy intellekt va kompyuter lingvistikasining o'rni	112
<i>Sodikova Makhliyo</i>	
Milliy va umuminsoniy qadriyatlarga asoslangan harbiy tarbiya metodlari	117
<i>A'zamov Inom Salimjonovich</i>	
Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining inklyuziv ta'lim sharoitida o'quvchilar bilan ishlashda STEAM yondashuvidan foydalanish metodikasini takomillashtirish	121
<i>Abidjanova Vasila To'likinovna</i>	
Kommunikativ topshiriqlar asosida ingliz tilida gapirish ko'nikmasini rivojlantirishning metodik imkoniyatlari	129
<i>Prenova Gulsara Barlikbayevna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining pedagogik nutqiy kompetentligini rivojlantirishning nazariy asoslari	134
<i>Meyliqulova Manzura Abdullayevna</i>	
Kasbiy ta'lim sifatini boshqarishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish	138
<i>Ne'matova Zarina Furqat qizi</i>	
Kimyoning asosiy tushuncha va qonunlarini aksiomatik asosda talqin qilishning ilmiy-pedagogik ahamiyati	141
<i>Kamolova Nargiza Ibragimovna</i>	
Моделирование процесса формирования патриотизма у курсантов на основе культурного наследия казахской и узбекской интеллигенции	147
<i>Малдыбаев Куандик Бекбауович</i>	
Bo'lajak tarjimonlarda mumtoz asarlardagi leksik-frazeologik birliklarni tarjima qilish kompetensiyasini shakllantirish ("Firdavs ul-iqbol" asari misolida)	152
<i>Borasulova Dilnoza Dilmurodjon qizi</i>	
WHY I+1 is Not the ZPD: Reassessing Input-Based and Sociocultural Accounts of EFL Development	155
<i>Sattarova Zulxumor Nodirbek kizi</i>	
Лингвометодическая компетенция учителя русского языка: генезис понятия и структура в современной педагогической науке	159
<i>Икрамова Мунира Маруфжановна</i>	
Kasbiy axloq va pedagogik madaniyat masalasini tadqiq etishda ilmiy tadqiqot metodlarining o'rni va vazifalari	163
<i>Kazakov Shavkat Norqobilovich</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar nutq faoliyatida ijtimoiy muhitning psixologik roli	168
<i>Shadiyev Feruz Djaxonovich</i>	
Intellektida nuqsoni bo'lgan kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning so'z boyligini boyitishda o'yin texnologiyasidan foydalanish	173
<i>Xolmuxamedova Zilola Azimovna</i>	
PIRLS xalqaro baholash dasturida matn bilan ishlashning asosiy turlari va ularni boshlang'ich ta'limda qo'llash metodikasi	178
<i>Yusupova Gulshiraxan Zinatdinovna</i>	
Ona tili ta'limida sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish orqali o'qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirish	183
<i>Toshmatova Yulduz Olloqulovna</i>	
Kompetentlikka asoslangan ta'limda pedagogning kasbiy madaniyatining o'rni	190
<i>Xojamov Ilhomjon Rahmonaliyevich</i>	

Boshlang'ich ta'limda darslik va o'quv lug'atlari integratsiyasi asosida o'quvchilarning lingvistik-kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	195
Ergasheva Tuyg'unoy Shavkatjon qizi	
Bo'lajak musiqa ta'limi o'qituvchilarining raqamli-pedagogik kompetensiyasini rivojlantirishning integrativ-metodik modelini takomillashtirish	201
Ataboyeva Muxlisa Azimjon qizi	
Raqamli ta'lim nazariyasi va metodikasi asosida oliy ta'lim pedagoglarining kasbiy faoliyatini takomillashtirish.....	209
Choriyeva Lobar Fayzullo qizi, Safarov Azamat Rasul o'g'li	
Inklyuziv ta'limda o'quvchilarning individual ehtiyojlarini aniqlash va ularga mos pedagogik yondashuvlarni tashkil etish	214
Avazova Ozoda Ashurali qizi	
Integrativ yondashuv asosida talabalarining kreativ faoliyatini rivojlantirishning pedagogik texnologiyalari ...	219
Abdusabirova Laylo Azizjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining imloviy savodxonligini oshirish usullari	224
Ashurova Zilolaxon Baxodir qizi	
Boshlang'ich ta'limda Jeopardylabs platformasi asosidagi o'yin-topshiriqlarning dars samaradorligidagi ahamiyati.....	229
Atayeva Baxrinisa Abduvaxidovna	
Tasviriy san'at talabalarida perseptiv qobiliyatlarni rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari	233
Bazarova Muyassarxon Maxamadyusubovna	
What Trainee English Teachers Notice in AI-Generated Assessment Tools: Fault Detection in Two Tesol Cohorts	238
Dildora Kdirbayeva	
Zamonaviy didaktik vositalar asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmi.....	246
Ergasheva Ma'mura Suyunovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Ilk qadam" milliy o'quv dasturi asosida bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashning pedagogik asoslari.....	250
Ergasheva Umrinisso Komilovna	
Aqli zaif bolalarda kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishning diagnostik mezonlari va ko'rsatkichlari ...	254
Hamraqulova Durdona Dilshod qizi	
Parent Preparation for Meaningful Participation in Inclusive Education.....	258
Muazzam Bakhtierovna Abdurakhmanova	
Oliy ta'limning nofilologik yo'nalishlarida til ta'limi darsliklari mazmunini bosqichma-bosqich loyihalash	262
Muxamedova Muhlisa Avazjon qizi	
Interyer dizayn ta'limida sun'iy intellekt: bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirish metodikasi.....	268
Rustamov Kamoliddin Ziyodulla o'g'li	
Differences Between Professional and Amateur Boxing	273
Shuhrat Dilmuradov	
Лингводидактический потенциал интерактивного обучения в развитии речевой компетенции пятиклассников.....	277
Ергашева Эльвира Владимировна	
Теория, метод и профессиональное действие: пути модернизации дисциплины "Методика преподавания родного языка" в педагогическом вузе.....	281
Шоира Баймурадовна Бабаева	
Yozma nutq kompetensiyasini rivojlantirishga yo'naltirilgan kognitiv-grafomotor mashqlar tizimi	285
Rashidova Saida Ravshonbek qizi	
4-sinf o'qish savodxonligi darslarida o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	289
To'xtaxo'jayeva Shaxnoza Muhammadumar qizi	

Ingliz tilini o'qitishda formativ baholash tizimini takomillashtirishning pedagogik asoslari	294
<i>Allayarova Muhabbat Xudayarovna</i>	
Pedagogical Conditions for Establishing an Integrative Approach to Developing Students' Didactic Competence	300
<i>Orazova F. O.</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida empatik liderlikka asoslangan boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish	306
<i>Umarova Moxinur Shukuroxunovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining pedagogik faoliyatini metodik loyihalashning zamonaviy holati va mavjud muammolari.....	312
<i>Temirova Shahloxon Xoshimjon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida lingvistik tafakkurni rivojlantirishning kognitiv-lingvodidaktik asoslari	317
<i>Abdullayeva Dilovar Bahrullayevna</i>	
"Avesto" ta'limotida ma'naviy-axloqiy qarashlarning pedagogik xususiyatlari	321
<i>Aliyev Islambek Tursinbayevich, Ibragimova Farangiza Oybekjon qizi</i>	
O'quvchilarda milliy tuyg'ularni shakllantirishning ilmiy – pedagogik asoslari	326
<i>Begmatova Nasiba Safarbayevna</i>	
Fizikadan nostandart va olimpiada masalalarini yechish orqali o'quvchilarning muhandislik kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi.....	330
<i>Jo'rayev Farxod Isroilovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda divergent-kasbiy fikrlash kompetensiyasini shakllantirishda kreativ yondashuvning didaktik imkoniyatlari.....	338
<i>Xolbo'tayeva Dilfuza Usmon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida vaqtni boshqarish kompetensiyalarini shakllantirishda mustaqil ta'lim topshiriqlarining pedagogik imkoniyatlari.....	346
<i>Norova Nargiza Xalmamat qizi</i>	
Katta yoshdagi ayollarda metabolik salomatlikni yaxshilashga yo'naltirilgan sog'lomlashtiruvchi jismoniy mashg'ulotlar metodikasi	350
<i>Ruziyeva Raxima Bobojonovna</i>	
Technology-Integrated English Writing Instruction: a Tpack-Based Approach to Competence Development.....	357
<i>Omonova Maftuna Shermatovna</i>	
Disleksiyali o'quvchilar bilan individual ishlashning psixologik-pedagogik asoslari	362
<i>Toshpo'latova Go'zal Fayzullo qizi</i>	
Maktab o'quvchilarini jismoniy va ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda o'lkashunoslik-turistik faoliyatning integrativ pedagogik modeli (Qashqadaryo viloyati misolida).....	366
<i>Yodgorov Mansurjon Abduraximovich</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalaridan ingliz tili ta'limida foydalanishning ahamiyati	372
<i>Buriyeva Zarnigor Tolibjonovna</i>	
Ko'p qirrali figuralarni o'rgatishda raqamli platformalardan yoki dasturlardan o'rganish metodikasi	376
<i>Uraimova Durdona Baxodirjon qizi</i>	
O'zbekiston va Amerika Qo'shma Shtatlari ta'lim tizimida maktab boshqaruvining innovatsion mexanizmlarini qiyosiy tahlil qilish	381
<i>Jamolov Fazliddin Nuriddin o'g'li</i>	
Sun'iy intellektli o'quv vositalarini yaratuvchi ta'lim muhitlarining qiyosiy tahlili.....	387
<i>Sadikova Dilshoda Aminjon qizi</i>	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarida mediatarbiya orqali tanqidiy fikrlashni rivojlantirish metodikasi...	392
<i>Umirzoqova Malika Mamadi qizi</i>	
Kasbiy ta'lim o'quvchilarining liderlik kompetentligini raqamli kollaborativ faoliyatda rivojlantirish bo'yicha xorijiy yondashuvlar.....	397
<i>Sanayeva Sogdiana Ziyadullayevna</i>	

Bo'lajak o'qituvchilarda raqamli ijodkorlikni shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	403
<i>Sotbarova Dilduza Ilhom qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilida produktiv muloqot ko'nikmalarini akmeologik yondashuv va storytelling texnologiyasi asosida rivojlantirish metodikasini takomillashtirish.....	409
<i>Turdiyeva Feruza Sobirjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida individual yondashuvning yetishmasligi va ta'lim sifatiga ta'siri.....	417
<i>Xushnazarova Ma'mura Nodirovna, Mannopova Nilufar Ziyovuddin qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida pedagogik baholash va psixologik tashxis: farqlanishi va tarbiyachi kasbiy vakolatining chegaralari	422
<i>Зайнутдинова Дилобар Нуритдиновна</i>	
Geometriya o'qitish metodikasini takomillashtirishda turk geometriyasi masalalarini yechish usullaridan foydalanishning ahamiyati.....	429
<i>Imomnazarova Nurjaxon Toktaboyevna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	436
<i>Otahanova Manzura G'ofurovna</i>	
Predikativlik - umumlingvistik qonuniyat (ingliz, fransuz va o'zbek tillari misolida).....	441
<i>Kurbanova Raxima Abdullayevna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashning ahamiyati	450
<i>Eshmuratova Gauxar Maxsudovna</i>	
Badiiy matnlar asosida talabalarining lingvomadaniy kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	455
<i>Ochilxonov Abduljalolxon Davron o'g'li</i>	
O'qituvchining kasbiy faoliyatida oilaviy omilning ijtimoiy-psixologik ahamiyati.....	461
<i>Turdimatova Elnaza Erkinjon qizi</i>	
Pedagogik amaliyot pedagogik otm talabasi uchun ijtimoiy, kasbiy moslashuv maktabi sifatida	465
<i>Choriyeva Mehribonu Baxtiyor qizi</i>	
Implementing Competency-Based Education (CBE) in English Language Teaching: Principles, Frameworks, and Performance-Based Assessment.....	470
<i>Erkinova Lutfiya Qudratovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy-pedagogik madaniyatni rivojlantirish texnologiyasi	474
<i>Giyasova Mushtariy Abdiganiyevna</i>	
Ta'lim samaradorligini ta'minlashda axborot ta'lim resurslari imkoniyatlari.....	477
<i>Qurbonova Nafisa Ilxom qizi, Meyliyeva Shahodat Ulug'bek qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida inklyuziv ta'limni tashkil etishning pedagogik shart-sharoitlari.....	481
<i>Umarova Marg'uba Ulug'bek qizi</i>	
Alaliyali bolalarda nutqkompetensiyasini rivojlantirishning neyrokognitiv multimodal texnologiyalari	485
<i>Usarova Madina Odil qizi</i>	

O'QITUVCHINING KASBIY FAOLIYATIDA OILAVIY OMILNING IJTIMOIIY- PSIXOLOGIK AHAMIYATI

Turdimatova Elnoza Erkinjon qizi
FarDU doktranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'qituvchining kasbiy psixologiyasiga oilaning ijtimoiy-psixologik ta'siri ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Oilaviy muhit, o'zaro munosabatlar, emotsional qo'llab-quvvatlash, oilaviy va kasbiy rollarning muvofiqligi hamda ish-oila konflikti kabi omillarning pedagogning emotsional holati, stressga chidamliligi, kasbiy faoliyatga munosabati va kasbiy farovonligiga ta'siri yoritiladi. Shuningdek, oilaning pedagog uchun psixologik resurs manbai bo'lishi bilan bir qatorda, oilaviy va kasbiy talablar nomuvofiqligi sharoitida psixologik zo'riqish manbaiga aylanishi mumkinligi asoslanadi. O'qituvchining kasbiy psixologiyasini o'rganishda oilaviy omilni individual-psixologik va kasbiy muhit omillari bilan o'zaro aloqada tahlil qilish zarurligi ko'rsatiladi.

Kalit so'zlar: o'qituvchi, pedagog, kasbiy psixologiya, oila, oilaviy muhit, ijtimoiy-psixologik ta'sir, emotsional qo'llab-quvvatlash, oilaviy munosabatlar, kasbiy faoliyat, ish-oila konflikti, kasbiy farovonlik, psixologik zo'riqish, kasbiy stress, oilaviy va kasbiy rollar.

Abstract: This article provides a theoretical and scientific analysis of the socio-psychological influence of the family on teachers' professional psychology. It examines the effects of such factors as the family environment, interpersonal relationships, emotional support, compatibility of family and professional roles, and work-family conflict on teachers' emotional states, stress resilience, attitudes toward professional activity, and professional well-being. The article substantiates that the family can serve as a source of psychological resources for teachers, while incompatibility between family and professional demands may also become a source of psychological strain. The study emphasizes the need to examine family-related factors in interaction with individual psychological characteristics and professional environmental factors when analyzing teachers' professional psychology.

Key words: teacher, pedagogue, professional psychology, family, family environment, socio-psychological influence, emotional support, family relationships, professional activity, work-family conflict, professional well-being, psychological strain, occupational stress, family and professional roles.

Аннотация: В статье с научно-теоретической точки зрения анализируется социально-психологическое влияние семьи на профессиональную психологию учителя. Рассматривается влияние таких факторов, как семейная среда, межличностные отношения, эмоциональная поддержка, согласованность семейных и профессиональных ролей, а также конфликт между работой и семьёй, на эмоциональное состояние педагога, его устойчивость к стрессу, отношение к профессиональной деятельности и профессиональное благополучие. Обосновывается, что семья может выступать для педагога источником психологических ресурсов, однако при несогласованности семейных и профессиональных требований она также может становиться источником психологического напряжения. Подчеркивается необходимость анализа семейного фактора во взаимосвязи с индивидуально-психологическими особенностями и факторами профессиональной среды при изучении профессиональной психологии учителя.

Ключевые слова: учитель, педагог, профессиональная психология, семья, семейная среда, социально-психологическое влияние, эмоциональная поддержка, семейные отношения, профессиональная деятельность, конфликт между работой и семьёй, профессиональное благополучие, психологическое напряжение, профессиональный стресс, семейные и профессиональные роли.

KIRISH

O'qituvchining kasbiy psixologiyasiga oilaning ijtimoiy-psixologik ta'siri pedagogning kasbiy faoliyati va oilaviy hayoti o'rtasidagi o'zaro munosabatlar, oiladagi psixologik muhit, emotsional qo'llab-quvvatlash, oilaviy rollar hamda shaxsning turli ijtimoiy majburiyatlarni muvofiqlashtira olish imkoniyatlari orqali namoyon bo'ladi. Oila pedagog shaxsining kasbiy shakllanishiga bevosita kasbiy muhit kabi ta'sir qilmasa-da, uning emotsional holati, stressga munosabati, muloqot xususiyatlari, hayotiy qadriyatlari va kasbiy faoliyatga bo'lgan munosabatini belgilovchi muhim ijtimoiy muhitlardan biri hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Oilani pedagogning kasbiy psixologiyasiga ta'sir etuvchi omil sifatida o'rganishda, avvalo, oiladagi psixologik muhitning xususiyatlarini hisobga olish zarur. Oilada o'zaro hurmat, ishonch, emotsional yaqinlik va qo'llab-quvvatlashning mavjudligi shaxsning psixologik resurslarini saqlashga xizmat qiladi. Bunday sharoitda pedagog kasbiy faoliyat davomida yuzaga keladigan qiyinchiliklarni nisbatan samarali boshqarishi, emotsional zo'riqishni kamaytirishi va ish bilan bog'liq murakkab vaziyatlarga konstruktiv munosabat bildirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning ish va oila o'rtasidagi ziddiyat bilan bog'liqligini o'rgangan yirik meta-tahlil ham oilaviy va boshqa ijtimoiy qo'llab-quvvatlash shakllari ushbu munosabatlarda muhim ahamiyatga ega ekanini ko'rsatadi.

Pedagog kasbining o'ziga xosligi oilaning ushbu ta'sirini yanada muhimlashtiradi. O'qituvchi faoliyati faqat dars berish bilan cheklanmaydi; u o'quvchilar bilan doimiy muloqot qiladi, ularning individual va guruhviy xususiyatlarini hisobga oladi, ota-onalar va hamkasblar bilan hamkorlik qiladi, pedagogik vaziyatlarni tahlil qiladi hamda ko'pincha yuqori emotsional nazoratni talab qiladigan vaziyatlarga duch keladi. Shu sababli oiladagi munosabatlarning barqarorligi pedagogning kasbiy faoliyat uchun zarur bo'lgan emotsional va psixologik resurslarini tiklashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Oilaning pedagog kasbiy psixologiyasiga ta'sirini tushuntirishda J. Greenhaus va N. Beutell tomonidan ishlab chiqilgan ish-oila konfliktli konsepsiyasi muhim nazariy asoslardan biridir. Mualliflar ish va oila rollari o'rtasidagi konfliktni bir rolgga qo'yiladigan talablar boshqa rol talablarini bajarishni qiyinlashtiradigan holat sifatida izohlaydi. Ular bunday konfliktning vaqtga asoslangan, zo'riqishga asoslangan va xulq-atvorga asoslangan shakllarini ajratgan.

Mazkur yondashuv pedagog faoliyatiga tatbiq etilganda, oilaning kasbiy psixologiyaga ta'sirini ikki yo'nalishda ko'rish mumkin. Birinchi yo'nalish – oilaviy majburiyatlarning kasbiy faoliyatga ta'siri. Masalan, oiladagi parvarish, farzandlar tarbiyasi yoki boshqa oilaviy majburiyatlarga sarflanadigan vaqt pedagogning darsga tayyorgarlik ko'rish, ilmiy-metodik faoliyat bilan shug'ullanishi yoki kasbiy rivojlanishiga ajratadigan vaqtini qisqartirishi mumkin. Ikkinchi yo'nalish - kasbiy faoliyatning oilaviy hayotga ta'siri. Darsga tayyorgarlik, hujjatlar bilan ishlash, qo'shimcha mashg'ulotlar, tekshiruvlar va kasbiy mas'uliyat bilan bog'liq zo'riqish oilaga ajratiladigan vaqt va emotsional resurslarning kamayishiga olib kelishi mumkin.

O'qituvchilar bilan olib borilgan tadqiqotlarda ham ish talablari va ish resurslarining ish-oila konfliktli bilan bog'liqligi empirik jihatdan o'rganilgan. Biroq oilaning pedagog kasbiy psixologiyasiga ta'sirini faqat konflikt va murakkab oqibatlar orqali izohlash biryozlama yondashuv bo'ladi. Oilaviy muhit pedagog uchun psixologik resurs manbai ham bo'lishi mumkin. Turmush o'rtog'i, ota-onasi yoki boshqa oila a'zolarining emotsional va amaliy ko'magi pedagogning kasbiy qiyinchiliklarni yengib o'tishiga yordam beradi. Bunday qo'llab-quvvatlash pedagogning kasbiy vazifalarni bajarishiga bevosita ko'nikma bermaydi, biroq uning stressni boshqarishi, emotsional barqarorligini saqlashi va kasbiy faoliyatdan keyin psixologik jihatdan tiklanishi uchun sharoit yaratadi.

Ijtimoiy qo'llab-quvvatlash va ish-oila konfliktli bo'yicha meta-tahlil natijalari ham qo'llab-quvvatlashning mavjudligi konflikt darajasi bilan tizimli bog'liqligini ko'rsatadi. Oilaviy munosabatlarning pedagogning emotsional holatiga ta'siri uning kasbiy xulq-atvorida ham namoyon bo'lishi mumkin. Oiladagi davomli kelishmovchiliklar, emotsional keskinlik yoki qo'llab-quvvatlashning yetarli bo'lmasligi shaxsning psixologik zo'riqishini oshirishi mumkin. Bunday zo'riqish ish muhitiga ko'chib, pedagogning sabr-toqati, muloqotdagi moslashuvchanligi, konfliktli vaziyatlarga munosabati va kasbiy faoliyatdan qoniqishiga ta'sir qilishi mumkin.

O'qituvchilar bo'yicha tadqiqotlarda yuqori ish-oila konfliktli kasbiy farovonlik bilan teskari bog'liqligi va psixologik kapital ushbu munosabatda vositachi mexanizm sifatida namoyon bo'lishi aniqlangan. Shuningdek, oiladagi muloqot tajribasi pedagogning ijtimoiy-psixologik kompetensiyalari bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Inson oilada nizolarni hal qilish, o'z fikrini ifodalash, boshqa shaxsning nuqtayi nazarini hisobga olish, hissiyotlarni boshqarish va hamkorlik qilishning dastlabki tajribalarini egallaydi. Keyinchalik bu tajriba boshqa ijtimoiy munosabatlarda qayta namoyon bo'lishi mumkin.

Pedagog uchun esa tinglash, empatiya, o'zini nazorat qilish, muloqot jarayonida vaziyatga moslashish va konstruktiv nizolarni boshqarish muhim kasbiy sifatlar hisoblanadi. Shu sababli oilaviy muloqot tajribasini pedagogning kasbiy-psixologik xususiyatlarini shakllantiruvchi bilvosita ijtimoiy omil sifatida ko'rish mumkin.

Shu bilan birga, oilaning ta'sirini mutlaq sabab sifatida talqin qilish ilmiy jihatdan yetarlicha asosli emas. Pedagogning kasbiy psixologiyasi faqat oilaviy muhit bilan belgilanmaydi. Bunda shaxsning individual-psixologik xususiyatlari, kasbiy tajribasi, ta'lim muassasasidagi ijtimoiy-psixologik muhit, ish yuklamasi, rahbariyat va hamkasblar tomonidan qo'llab-quvvatlanish, kasbiy kompetentlik hamda iqtisodiy va madaniy sharoitlar ham ishtirok etadi. Demak, oila pedagogning kasbiy psixologiyasiga ta'sir qiluvchi yagona omil emas, balki boshqa individual va ijtimoiy omillar bilan o'zaro ta'sirga kirishuvchi muhim omillardan biridir.

Oilaning pedagog kasbiy psixologiyasiga ta'sirini faqatgina "ijobiy" yoki "salbiy" ta'sir sifatida baholash yetarli emas. Muhim jihat shundaki, oilaviy va kasbiy rollar o'zaro bog'langan ijtimoiy-psixologik tizimni tashkil

etadi. Pedagog bir vaqtning o'zida oila a'zosi va professional sifatida turli talab va majburiyatlarni bajaradi. Ushbu rollar o'rtasidagi muvozanat saqlanganida oilaviy munosabatlar pedagog uchun emotsional va psixologik tayanch vazifasini bajarishi, kasbiy faoliyatda yuzaga keladigan qiyinchiliklarni yengib o'tish uchun zarur psixologik resurslarni ta'minlashi mumkin. Oilaviy va kasbiy talablar o'rtasidagi muvofiqlik pasaygan hollarda esa rol ziddiyati yuzaga kelib, pedagogning kasbiy faoliyat samaradorligiga muayyan ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Shu nuqtayi nazardan, oila pedagogning kasbiy faoliyatiga faqat tashqi sharoit sifatida emas, balki uning kasbiy shaxsiyati va ijtimoiy-psixologik xususiyatlari shakllanishiga ta'sir qiluvchi muhim muhit sifatida qaralishi lozim. Oiladagi muloqot tajribasi pedagogning tinglash, tushunish, empatiya ko'rsatish, o'z hissiyotlarini boshqarish, murosaga kelish va boshqa insonlarning individual xususiyatlarini hisobga olish ko'nikmalarining rivojlanishiga ta'sir qilishi mumkin. Bu sifatlar esa pedagogik faoliyatning samarali kechishi uchun muhim kasbiy-psixologik kompetensiyalar hisoblanadi.

Bundan tashqari, oilaning pedagog faoliyatiga ta'siri ikki tomonlama xususiyatga ega. Bir tomondan, oiladagi munosabatlar va psixologik muhit pedagogning kasbiy faoliyatiga ta'sir qiladi. Ikkinchi tomondan, pedagogning kasbiy faoliyatida yuzaga keladigan stress, yuqori mas'uliyat, vaqt tanqisligi, emotsional zo'riqish va ish bilan bog'liq murakkab vaziyatlar uning oilaviy munosabatlariga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Demak, oila va kasbiy faoliyat o'rtasidagi munosabatni bir yo'nalishli sabab-oqibat aloqasi sifatida emas, balki o'zaro ta'sir qiluvchi tizim sifatida ko'rib chiqish ilmiy jihatdan asosliroqdir.

Shunday qilib, oilaning pedagog kasbiy psixologiyasiga ijtimoiy-psixologik ta'siri oiladagi psixologik muhit, o'zaro munosabatlar, emotsional qo'llab-quvvatlash, oilaviy rollar va majburiyatlarning taqsimlanishi, kommunikativ tajriba hamda shaxsning oilaviy va kasbiy rollarni muvofiqlashtira olish qobiliyati orqali namoyon bo'ladi. Bunday yondashuv pedagogning kasbiy faoliyatini faqat ta'lim muassasasi doirasida emas, balki uning oilaviy va ijtimoiy muhit bilan o'zaro aloqasi doirasida kompleks ravishda tahlil qilish imkonini beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot nazariy-tahliliy xarakterga ega bo'lib, unda ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil, umumlashtirish va tizimli yondashuv metodlaridan foydalanildi. O'qituvchining kasbiy psixologiyasiga oilaviy omillarning ta'sirini yoritishda ish-oila konflikti, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, psixologik resurslar va kasbiy farovonlikka oid ilmiy yondashuvlar tahlil qilindi. Greenhaus va Beutell, Voydanoff, Bakker va Demerouti, Carlson, Netemeyer, Frone, Hobfoll hamda boshqa tadqiqotchilarning nazariy va empirik ishlari qiyosiy o'rganildi. Tahlil jarayonida oilaviy muhit, emotsional qo'llab-quvvatlash, oilaviy va kasbiy rollarning muvofiqligi, ish-oila konflikti, stressga chidamlilik va kasbiy farovonlik asosiy tahlil birliklari sifatida belgilandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'qituvchining kasbiy psixologiyasiga oilaning ijtimoiy-psixologik ta'sirini tahlil qilish natijasida oila pedagogning kasbiy faoliyatini belgilovchi yagona omil bo'lmasa-da, uning psixologik holati va kasbiy faoliyatining kechishiga ta'sir ko'rsatuvchi muhim ijtimoiy muhitlardan biri ekanligi aniqlandi. Oilaviy muhitning xususiyatlari, oila a'zolari o'rtasidagi munosabatlar, emotsional qo'llab-quvvatlash va oilaviy hamda kasbiy rollarning o'zaro muvofiqligi pedagogning kasbiy faoliyatga munosabati, psixologik barqarorligi va kasbiy farovonligi bilan chambarchas bog'liq.

Tahlil natijalari oiladagi ijobiy psixologik muhit pedagog uchun muhim psixologik resurs vazifasini bajarishini ko'rsatadi. O'zaro hurmat, ishonch, emotsional yaqinlik va qo'llab-quvvatlash mavjud bo'lgan oilaviy munosabatlar pedagogning kundalik kasbiy faoliyatida yuzaga keladigan emotsional zo'riqishlarni kamaytirish, murakkab vaziyatlarni yengib o'tish va psixologik resurslarini tiklash uchun qulay sharoit yaratadi. Shu jihatdan oila pedagogning kasbiy faoliyatini bevosita boshqaruvchi emas, balki uning psixologik imkoniyatlarini qo'llab-quvvatlovchi ijtimoiy muhit sifatida namoyon bo'ladi.

Shuningdek, oilaviy va kasbiy rollar o'rtasidagi muvofiqlikning pasayishi pedagog faoliyatida qo'shimcha psixologik zo'riqish yuzaga kelishiga sabab bo'lishi mumkinligi aniqlandi. Oilaviy majburiyatlar va kasbiy talablarni bir vaqtning o'zida bajarish uchun vaqt va psixologik resurslarning cheklanganligi ish-oila konflikti shakllanishiga olib kelishi mumkin. Bunday vaziyatda pedagogning kasbiy vazifalarni bajarishga ajratadigan vaqti, emotsional resurslari hamda kasbiy faoliyatdan qoniqishi pasayishi mumkin.

Natijalarga ko'ra, oilaning pedagog kasbiy psixologiyasiga ta'siri bir yo'nalishli emas. Ya'ni nafaqat oilaviy muhitning kasbiy faoliyatga ta'siri, balki kasbiy faoliyatda yuzaga keladigan stress va emotsional zo'riqishlarning oilaviy munosabatlarga qayta ta'siri ham mavjud. Shu sababli oila va kasbiy faoliyat munosabatlarini o'zaro ta'sir qiluvchi tizim sifatida baholash maqsadga muvofiqdir.

Tahlil yana shuni ko'rsatadiki, oilaviy omilning ta'siri pedagogning individual-psixologik xususiyatlari va kasbiy muhitdan mustaqil holda namoyon bo'lmaydi. Pedagogning stressga chidamliligi, kommunikativ kompetentligi, kasbiy tajribasi, ta'lim muassasasidagi ijtimoiy-psixologik muhit, ish yuklamasi va hamkasblar tomonidan

ko'rsatiladigan qo'llab-quvvatlash oilaning ta'sirini kuchaytirishi yoki susaytirishi mumkin. Demak, pedagogning kasbiy psixologiyasini tushuntirishda oilaviy omilni boshqa individual va ijtimoiy omillar bilan birgalikda tahlil qilish maqsadga muvofiq.

Umumiy natija sifatida oilaning pedagog kasbiy psixologiyasiga ta'sirini uch asosiy yo'nalishda ifodalash mumkin: birinchidan, oila pedagogning emotsional va psixologik resurslarini qo'llab-quvvatlaydi; ikkinchidan, oilaviy va kasbiy rollar o'rtasidagi muvozanat pedagogning kasbiy faoliyat barqarorligiga ta'sir qiladi; uchinchidan, oilaviy va kasbiy talablar o'rtasidagi muvofiqlikning pasayishi psixologik zo'riqish va ish-oila konfliktining kuchayishiga olib kelishi mumkin. Shu asosda oilaviy muhitni pedagogning kasbiy farovonligi va psixologik barqarorligini tushuntiruvchi muhim ijtimoiy-psixologik omillardan biri sifatida baholash mumkin.

Umuman olganda, o'qituvchi kasbiy psixologiyasiga oilaning ijtimoiy-psixologik ta'siri ikki asosiy mexanizm orqali tushuntiriladi: birinchisi, oilaning pedagog uchun emotsional, ijtimoiy va psixologik resurs yaratishi; ikkinchisi, oilaviy talablarning kasbiy faoliyat bilan muvofiqligi pasaygan hollarda rol ziddiyati va psixologik zo'riqish yuzaga kelishi. Shuning uchun pedagogning kasbiy faoliyatini o'rganishda uning oilaviy muhitini ham hisobga olish psixologik tahlilning to'liqligini ta'minlashga xizmat qiladi. Ayniqsa, oilaviy qo'llab-quvvatlash, oilaviy rollar muvozanati va ish-oila konflikti kabi ko'rsatkichlarni birgalikda o'rganish pedagogning kasbiy farovonligi va kasbiy faoliyatining psixologik mexanizmlarini chuqurroq tushuntirish imkonini beradi. O'qituvchilar bo'yicha empirik tadqiqotlar ham ish va oila talablari o'rtasidagi munosabatni aynan shu kompleks yondashuv asosida tahlil qilmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Oila jamiyatning asosiy ijtimoiy institutlaridan biri sifatida shaxsning ijtimoiylashuvi, qadriyatlarini, xulq-atvori va shaxslararo munosabatlar tizimining shakllanishida muhim o'rin tutadi. Oiladagi munosabatlar, psixologik muhit va oila a'zolarining o'zaro qo'llab-quvvatlashi insonning nafaqat shaxsiy hayotiga, balki uning kasbiy faoliyatiga ham ta'sir ko'rsatadi. Oilaning tarbiyaviy, kommunikativ, emotsional va qo'llab-quvvatlovchi funksiyalari shaxsning ijtimoiy tajribasini boyitib, uning boshqa insonlar bilan munosabat o'rnatish, nizolarni boshqarish, mas'uliyatni o'z zimmasiga olish va turli ijtimoiy rollarni samarali bajarish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Pedagog kasbiy faoliyatida mazkur ta'sir yanada yaqqol namoyon bo'ladi. Chunki o'qituvchining kasbiy faoliyati doimiy ravishda o'quvchilar, hamkasblar, ota-onalar va ta'lim muassasasi rahbariyati bilan intensiv ijtimoiy munosabatlarga kirishishni talab qiladi. Shu sababli pedagogning oilaviy hayotidagi psixologik barqarorlik, o'zaro hurmat, emotsional qo'llab-quvvatlash va oilaviy majburiyatlarning muvozanatlashganligi uning kasbiy faoliyatiga bilvosita ta'sir etuvchi omillar sifatida qaralishi mumkin.

Oiladagi davomli kelishmovchiliklar, emotsional zo'riqish, o'zaro tushunishning yetarli bo'lmashligi va qo'llab-quvvatlashning cheklanganligi esa pedagogning psixologik resurslariga ta'sir ko'rsatib, kasbiy faoliyatida stress, emotsional zo'riqish va kommunikativ qiyinchiliklarning kuchayishiga olib kelishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Greenhaus J.H., Beutell N.J. Sources of Conflict Between Work and Family Roles // Academy of Management Review. - 1985. - Vol. 10, No. 1. - P. 76-88. - DOI: 10.5465/AMR.1985.4277352
2. Voydanoff P. Toward a Conceptualization of Perceived Work-Family Fit and Balance: A Demands and Resources Approach // Journal of Marriage and Family. - 2005. - Vol. 67, No. 4. - P. 822-836.
3. Bakker A.B., Demerouti E. The Job Demands-Resources Model: State of the Art // Journal of Managerial Psychology. - 2007. - Vol. 22, No. 3. - P. 309-328.
4. Carlson D.S., Kacmar K.M., Williams L.J. Construction and Initial Validation of a Multidimensional Measure of Work-Family Conflict // Journal of Vocational Behavior. - 2000. - Vol. 56, No. 2. - P. 249-276.
5. Netemeyer R.G., Boles J.S., McMurrian R. Development and Validation of Work-Family Conflict and Family-Work Conflict Scales // Journal of Applied Psychology. - 1996. - Vol. 81, No. 4. - P. 400-410.
6. Frone M.R., Russell M., Cooper M.L. Antecedents and Outcomes of Work-Family Conflict: Testing a Model of the Work-Family Interface // Journal of Applied Psychology. - 1992. - Vol. 77, No. 1. - P. 65-78.
7. Hobfoll S.E. Conservation of Resources: A New Attempt at Conceptualizing Stress // American Psychologist. - 1989. - Vol. 44, No. 3. - P. 513-524.
8. Uslukaya S., Uslukaya S. Exploring the Moderating Roles of Family-Work Conflict in the Relationship Between Work-Family Conflict and Teacher Well-Being // Psychology in the Schools. - 2025. DOI: 10.1002/pits.23393.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №10(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.